

O‘ZBEKISTONDA MAQBUL QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI

Akbarov Boburjon Sobirjon o‘g‘li

Namangan davlat texnika universiteti
“Marketing” kafedrası assistenti

Annotatsiya

Ushbu maqolada maqbul qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorining nazariy asoslari va uni O‘zbekistonda rivojlanish xususiyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda GAP (Good Agricultural Practice) va Organik standartlari asosida shakllantirilgan maqbul qishloq xo‘jaligi mahsulotlari tushunchasi, bozor mexanizmi va uning institutsional asoslari bo‘yicha ilmiy fikr-mulohazalar bayon etilgan. O‘zbekistonda maqbul qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorini rivojlantirishning huquqiy asoslari, mavjud imkoniyatlar va istiqboldagi yo‘nalishlar tahlili hamda sohani rivojlantirish uchun ilmiy amaliy xulosalar berilgan

Kalit so‘zlar: maqbul qishloq xo‘jaligi mahsulotlari, GAP standarti, organik qishloq xo‘jaligi, bozor mexanizmi, eksport salohiyati, ma‘qul qishloq xo‘jaligi va ekologik amaliyot (GAEP)

Аннотация

В данной статье анализируются теоретические основы рынка приемлемой сельскохозяйственной продукции и особенности его развития в Узбекистане. В исследовании представлены научные взгляды на концепцию приемлемой сельскохозяйственной продукции, рыночный механизм и его институциональные основы, сформированные на основе стандартов GAP (Good Agricultural Practice) и Organic. Рассматриваются правовые основы развития рынка приемлемой сельскохозяйственной продукции в Узбекистане, анализируются существующие возможности и направления развития, а также даются научно-практические выводы для развития отрасли.

Ключевые слова: приемлемая сельскохозяйственная продукция, стандарт GAP, органическое сельское хозяйство, рыночный механизм, экспортный потенциал, Good Agricultural and Environmental Practices (GAEP).

Abstract

This article analyzes the theoretical foundations of the market for acceptable agricultural products and the specifics of its development in Uzbekistan. The study presents scientific views on the concept of acceptable agricultural products, the market mechanism, and its institutional framework, based on the GAP (Good Agricultural Practice) and organic standards. It examines the legal framework for the development of the market for acceptable agricultural products in Uzbekistan, analyzes existing opportunities and development directions, and provides scientific and practical conclusions for the development of the industry.

Keywords: acceptable agricultural products, GAP standard, organic agriculture, market mechanism, export potential, Good Agricultural and Environmental Practices (GAEP).

GAP (Good Agricultural Practice)- soʻzi oʻzbek tiliga “Maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyoti (GAP)” deb tarjima qilinadi.

Maqbul atamasi qishloq xoʻjaligi sohasida keyingi yillarda keng qoʻllanilmoqda. Maqbul atamasi oʻzbek tilining izohli lugʻatida quyidagicha izoh berilgan.

“Maqbul” — arabcha (qabul) soʻzidan olingan; maʼnosi: “qabul qilingan”, “mos”, “joiz”, “meʼyorga toʻgʻri keluvchi”, “mantiqan yoki axloqan toʻgʻri”¹ degan maʼnoni anglatadi.

Shundan kelib chiqib, hozirda zamonaviy qishloq xoʻjaligi mahsulotlari yetishtirish, qayta ishlash, saqlash va sotish boʻyicha dunyo amaliyotida foydalanilmoqda. Zamonaviy dunyoda isteʼmol qilinadigan mahsulotning tarkibi, uning inson salomatligiga taʼsiri hamda mahsulot sifati va xavfsizligi boʻyicha tashvishlar tobora kuchaymoqda.

Maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyotlari(GAP) "ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni saqlab qolgan holda oziq-ovqat va qishloq xoʻjaligi mahsulotlarining sifati, xavfsizligi va barqarorligini oshirishga qaratilgan amaliyotlar"² deb taʼriflanadi.

Maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyoti(GAP)ga oziq-ovqat va qishloq xoʻjaligi tashkiloti (FAO) quyidagicha taʼrif beradi. Xavfsiz va sifatli oziq-ovqat va nooziq-ovqat qishloq xoʻjaligi mahsulotlarini ishlab chiqarishga olib keladigan xoʻjalik ichidagi jarayonlar uchun ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikka qaratilgan amaliyotlar.³

GAP dasturi qishloq xoʻjaligi mahsulotlari yetishtirish uchun zarur boʻlgan oziq-ovqat xavfsizligi, mahsulot sifati, atrof-muhitni boshqarish va ishchilarni himoya qilish uchun zarur boʻlgan maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyotlarini qamrab oladi.

Bundan tashqari 2018-yilda Nepalda oziq-ovqat xavfsizligi, savdo va barqarorlik masalalarini hal qilish uchun Maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyotlari (GAP) konsepsiyasi joriy etildi⁴.

Maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyoti (GAP) konsepsiyasi oziq-ovqat xavfsizligi, ekologik barqarorlik va qishloq rivojlanishi kabi muhim qishloq xoʻjaligi muammolarini hal qiluvchi keng qamrovli strategiyaga aylandi⁵.

Maqbul qishloq xoʻjaligi amaliyoti(GAP) 4 ta asosiy ustunga eʼtibor qaratib, tashqi muammolarga, jumladan, iqlim oʻzgarishi va bozor beqarorligiga javob bera oladigan muvozanatli qishloq xoʻjaligi tizimini yaratishga qaratilgan:

- iqtisodiy barqarorlik,
- ekologik barqarorlik,
- ijtimoiy tenglik
- oziq-ovqat xavfsizligi.

¹ Oʻzbek tilining izohli lugʻati, 2020-yil nashri, 2-jild, 569-bet

² <https://www.agro.uz/11-0091/>

³ Food and Agriculture Organization of the United Nations Nay Pyi Taw, 2023

⁴ <https://zcralliance.org/resources/item/good-agriculture-practices-for-safe-food-and-sustainable-agriculture-in-nepal-a-review/>

⁵ <https://www.scirp.org/%28S%28vtj3fa45qm1ean45vffcz55%29%29/reference/referencespapers?referenceid=4085775>

Maqbul qishloq xo‘jaligi amaliyoti(GAP) bo‘yicha adabiyotlar agronomiya, oziq-ovqat xavfsizligi, iqtisodiyot va atrof muhit fanlarini o‘z ichiga olgan keng qamrovli va xilma-xildir.¹

Maqbul qishloq xo‘jaligi amaliyotlari (GAP) ekinlar va chorvachilikning xavfsiz va barqaror ishlab chiqarilishini ta‘minlash uchun uchinchi tomon auditi orqali tasdiqlangan muhim standartlardir. GAPga rioya qilish orqali fermer xo‘jaliklari egalari hosildorlikni maksimal darajada oshirishi, biznes operatsiyalarini optimallashtirishi va ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishi mumkin, shu bilan birga ularning atrof-muhitga ta‘sirini kamaytiradi. Yaxshi qishloq xo‘jaligi amaliyotlariga rioya qilish, shuningdek, ishlab chiqaruvchilarga chakana sotuvchilar talabi va iste‘molchilarning xohlagan sifatli mahsulotlarni etkazib berishni osonlashtiradi.²

Maqbul qishloq xo‘jaligi amaliyoti (GAP) xavfsiz, foydali meva va sabzavotlarni ishlab chiqarish uchun zarur bo‘lgan asosiy ekologik va operatsion shartlardir. GAPlarning maqsadi meva va sabzavotlarning mikrobial ifloslanish xavfini kamaytirishga yordam beradigan ilg‘or boshqaruv amaliyotlarini amalga oshirishda mantiqiy ko‘rsatmalar berishdir. GAP misollari ishlab chiqarish va yig‘ish jarayonida ishchilarning gigiyenasi va sog‘lig‘i, go‘ngdan foydalanish va suv sifatini o‘z ichiga oladi.³

Maqbul qishloq xo‘jaligi amaliyoti(GAP)ga kiritilgan asosiy elementlarga quyidagilar kiradi:

- Xavf-xatarni baholash
- Muammolarni yuzaga kelishidan oldin oldini olish
- Barcha darajadagi oziq-ovqat xavfsizligi majburiyatlari
- Operatsion xodimlar uchun majburiy ta‘lim
- Keng zanjirli aloqa
- Integratsiyalashgan zararkunandalarga qarshi kurash
- Dala va jihozlarning sanitariyasi
- Tasdiqlash uchun uchinchi tomon tekshiruvlari
- Nazorat va ijro

Good Agricultural Practice (G.A.P)- Maqbul qishloq xo‘jaligi amaliyoti (G.A.P) so‘zlarini jamlab O‘zbekiston Qishloq xo‘jaligi vazirligi mutaxassislari “Maqbul qishloq xo‘jaligi amaliyotini joriy qilish va markirovkalash” deb nomlashdi.

Rus tadqiqotchisi O.Ю Сикачевaning “Organik qishloq xo‘jaligi bozorini tartibga solish” dissertatsiyasida organik qishloq xo‘jaligi mahsulotlari nazariyasi va metodologik asoslari tarixiy va zamonaviy tadqiqotlar zaminida chuqur tahlil qilinadi. Aynan ekologik barqarorlik, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va inson

¹ Sparling, T. M., Rosenberg, I., Blakstad, M. M., & Webb, P. (2021). Understanding Pathways Between Agriculture, Food Systems, and Nutrition: An Evidence and Gap Map of Research Tools, Metrics, and Methods in the Last 10 Years.

² <https://safetyculture.com/topics/good-agricultural-practices>

³ [https://ncfreshproducesafety.ces.ncsu.edu/ncfreshproducesafety-good-agricultural-practices/#:~:text=Good%20Agricultural%20Practices%20\(GAPs\)%20are,the%20production%20and%20harvesting%20process.](https://ncfreshproducesafety.ces.ncsu.edu/ncfreshproducesafety-good-agricultural-practices/#:~:text=Good%20Agricultural%20Practices%20(GAPs)%20are,the%20production%20and%20harvesting%20process.)

salomatligi tamoyillari E. Balfour (“The Living Soil”), A.G. Howard (“An Agricultural Testament”), F.H. King, J. Rodale va M. Fukuoka (masalan, “Революция одной соломинки”) kabi klassik olimlar ilmiy ishlari bilan bevosita bog‘liq.

E. Balfour asarlari orqali zamonaviy organik qishloq xo‘jaligining nazariy negizlari “tirik tuproq” va agroekotizimni barqaror saqlash konsepsiyasiga asoslanganini, shuningdek, uning “The Living Soil” asari organik ishlab chiqaruvchilar metodologiyasi uchun asosiy manba ekanini isbotlaydi.²

A.G. Howard, F.H. King tajribalari ham organik dehqonchilikda tabiiy resurslardan oqilona foydalanish — tuproqdan unumli va tejamkor foydalanish, ekin almashinuvini kiritish, tabiiy oziqlantiruvchi va himoya usullariga tayanilishini asoslab beradi.³

Raymond Auerbach (Yevropa-Afrika) Raymond Auerbach — organik va ekologik qishloq xo‘jaligi innovatsiyalari, bioagrotexnologiya, agroekotizim modellarini takomillashtirish va ekologik sertifikatlashtirish amaliyoti bo‘yicha yetakchi ekspert. U so‘nggi yillarda Yevropa va Afrika tajribalarini o‘z ichiga oluvchi fundamental ishlarni tayyorlagan, ekologik tarmoqlarda innovatsion resurslarni boshqarish, “bio” texnologiyalar va atrof-muhit monitoringini tahlil qilgan.

XX-asrning ikkinchi yarmida qishloq xo‘jaligi sohasida kimyoviy moddalarning ko‘p qo‘llanishi qishloq xo‘jaligi ekinlari hosildorligi va hayvonlarning mahsuldorligini sezilarli darajada oshirishga olib keldi. Shu munosabat bilan qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishi jadal rivojlanayotgan mamlakatlar oziq-ovqat ta‘minotini sezilarli darajada oshirdi. Bu jarayonning salbiy tomoni esa qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining nitratlar va pestitsidlar, hayvonot mahsulotlarining gormonlar va antibiotiklar bilan ifloslanishi edi. Jahon agro-oziq-ovqat bozori bunga XX asrning 90-yillarida boshlangan va hozirgi kungacha davom etayotgan rivojlangan mamlakatlarda organik mahsulotlarga bo‘lgan talabning sezilarli darajada oshishi bilan javob berdi.

Organik qishloq xo‘jaligi deganda—atrof-muhitga zarar keltiradigan kimyoviy vositalardan foydalanmasdan biologik xilma-xillikni asraydigan ekologik sikllarga asoslanish va mahalliy sharoitlarga e‘tibor qaratish bo‘yicha qabul qilingan, agroekotizimning sanitariya holatini yaxshilaydigan, tuproq unumdorligini oshiradigan, insonlar salomatligini muhofaza qiladigan ishlab chiqarishni boshqarishning yagona tizimi”⁴ni ifodalaydi.

Dunyo bo‘yicha organik qishloq xo‘jaligi mahsulotlariga bo‘lgan talab va qiziqish tobora ortib bormoqda. Keng ma‘noda, organik qishloq xo‘jaligi ekologik toza o‘simlik va chorvachilik mahsulotlarini olish uchun sintetik o‘g‘itlar, begona o‘tlar va zararkunandalarga qarshi vositalardan foydalanishni minimallashtirishga asoslangan.

¹ Сикачева, О.Ю. (2020). *Органическое сельское хозяйство: регулирование рынка продукции*. Москва: Российский экономический университет им. Г.В. Плеханова, с. 35–38.

² Balfour, E. B. (1943). *The Living Soil*. London: Faber & Faber.

³ Howard, A. (1947). *The Soil and Health: A Study of Organic Agriculture*. University Press.

⁴ International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM). *Definition of Organic Agriculture*. IFOAM – Organics International, Bonn, Germany, 2020, pp. 1–2. Retrieved from: <https://www.ifoam.bio/why-organic/organic-landmarks/definition-organic>

Organik qishloq xo'jaligi cho'llanishga qarshi kurashish, biologik xilma-xillikni saqlash, barqaror rivojlanishni rag'batlantirish, insonlar salomatligi va o'simliklarni chidamliligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Jahon miqyosda rivojlanayotgan mamlakatlar uchun tan olingan sertifikatlashtirish asosida yangi savdo imkoniyatlarini ochib berdi.

“Organik” so'zining ma'nosi Fermani organik tizim sifatida ko'rish uchun eng yaxshi atama. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, fermer xo'jaligida tuproqning noorganik oziq moddalari, organik moddalar, mikroorganizmlar, hasharotlar, o'simliklar, chorva mollari va odamlar kabi barcha tarkibiy qismlar bir-biri bilan chambarchas bog'lanib, barqaror birlik hosil qilishidir.

Organik dehqonchilikning asosiy tamoyillari:

- Sog'lom tuproq va unumdorlikni saqlash,
- Biologik turlarning xilma-xilligi,
- Organizmlarning o'zaro bog'liqligi,
- Tashqi xo'jalik materiallarini kiritishga bog'liq bo'lmaslik,
- Qishloq xo'jaligi tizimining bir qismi sifatida butun ekotizimni to'liq boshqarish

Organik dehqonchilikning maqsadlari

1) Organik moddalar miqdorini saqlash, tuproq mikrobial faolligini oshirish va ehtiyotkorlik bilan mexanik vositalar yordamida uzoq muddatli tuproq unumdorligini himoya qilish.

2) Tuproq mikroorganizmlari faoliyati natijasida ekinlar uchun mavjud bo'ladigan nisbatan erimaydigan ozuqa resurslari Qobiq yormasi, fosfat kukuni, elvan tosh kukuni va boshqalar yordamida ekinlarni oziq moddalar bilan bilvosita ta'minlash.

3) Dukkakli ekinlarni yetishtirish, azotni biologik biriktirish va organik moddalar, shu jumladan o'simlik qoldiqlari va chorva go'ngining samarali aylanishi orqali azotning o'zini o'zi ta'minlash.

4) Begona o'tlar va zararkunandalarga qarshi kurash

5) Chorvachilik turlarining moslashuvi, xulq-atvor ehtiyojlari va hayvonlar farovonligini oziqlantirish, uy-joy bilan ta'minlash, ko'paytirish va parvarish qilish bilan bog'liq holda to'liq hisobga olgan chorvachilikni boshqarish

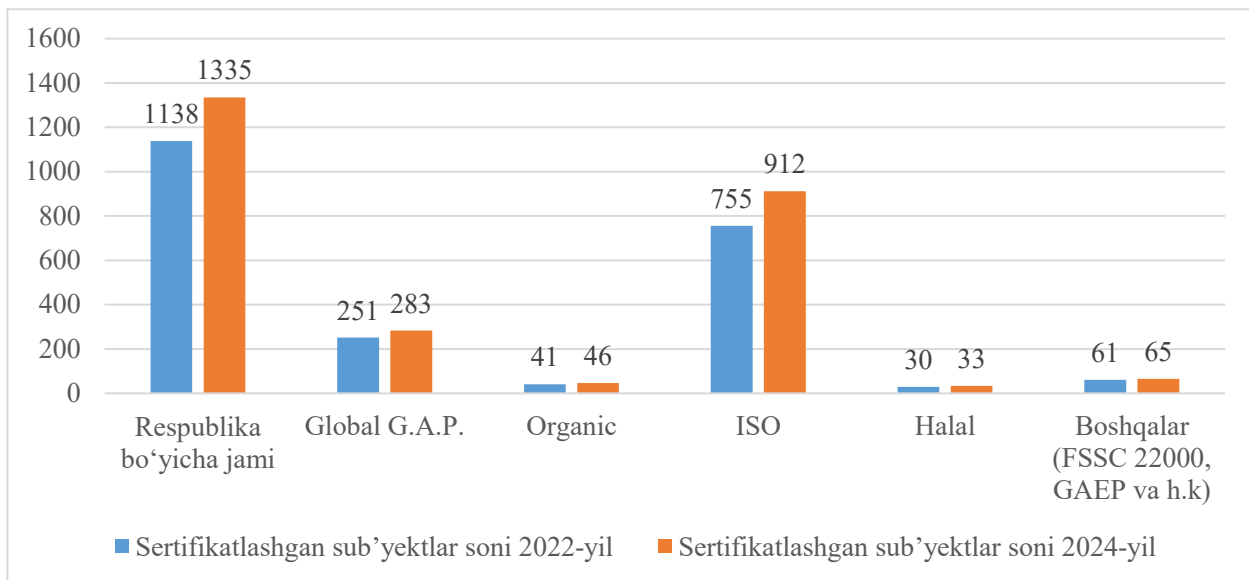
6) Organik dehqonchilik tizimlarining kengroq atrof-muhitni, hayvonot dunyosini va tabiiy yashash joylarini muhofaza qilishga ta'sirini hisobga olish.

Organik qishloq xo'jaligi bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib boruvchi Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) 1973-yilda Shveytsariyada tashkil etilgan bo'lib, 2025-yilda dunyo bo'yicha organik yer maydoni 98.9 million gektarga yetgani haqida ma'lumot beradi. FiBL ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda 4.3 million sertifikatlangan organik ishlab chiqaruvchi mavjud bo'lib, ularning aksariyati rivojlanayotgan mamlakatlardir¹.

Yuqorida keltirilgan ta'riflar kelib chiqib mamlakatimizda ham maqbul qishloq xo'jaligi sektorni rivojlanishiga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan quyidagi

¹ <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1797-organic-world-2025.pdf>.

O‘zbekistonda organik ishlab chiqaruvchilar soni yildan yilga ortib bormoqda (1-rasm).

1-rasm. 2022-2024-yillar O‘zbekistonda sertifikatlashgan subyektlarning o‘zgarish dinamikasi¹

1-rasm 2022-2024-yillar davomida O‘zbekistonda sertifikatlashgan subyektlar sonining dinamikasi tahlil qilinadi. Unda Maqbul qishloq xo‘jaligida qo‘llaniladigan sertifikat (Global G.A.P., Organic, ISO, Halal, boshqalar) va umumiy ko‘rsatkichlar yillar kesimida o‘zgarishlari taqqoslangan.

2022-yilda mamlakat bo‘yicha umumiy sertifikatlashgan subyektlar soni 1138 tani tashkil etgan bo‘lsa bo‘lsa, 2024-yil yilga kelib bu ko‘rsatkich 17% ga o‘shirib kuzatilib 1335 taga yetdi. Ushbu dinamika orqali O‘zbekistonda sifat va xavfsizlik standartlariga rioya qiluvchi, raqobatbardosh subyektlar ulushi ortayotganini ko‘rishimiz mumkin.

Global G.A.P.: Xalqaro standarti bo‘yicha 2022-yilda 251 ta subyekt ro‘yxatdan o‘tgan bo‘lsa, 2024-yilda esa 283 tani tashkil etadi – qariyb 12,7% o‘shirib. Bu ko‘rsatkich xalqaro qishloq xo‘jaligi standartlariga moslashish jarayonining izchil davom etayotganini bildiradi.

Organic: Organik sertifikat olganlar soni kichik, 41 tadan 46 taga oshgan (12,2% ga yaqin). Bu organik mahsulotlar segmenti o‘shirib borayotganini, ammo umuman ulushi kichikligini ko‘rsatadi.

ISO: Standartlash eng ko‘p o‘shirib kuzatilgan yo‘nalishlardan, 755 tadan 912 taga oshgan. Bu texnik standart va sifat menejmentiga bo‘lgan talab ortayotganidan dalolat beradi.

Halal: Halal sertifikat ega subyektlar esa, 30 tadan 33 taga oshgan, o‘shirib nisbatan past – bu yo‘nalishda rivojlanish izchil, biroq sust.

¹ Muallif ishlanmasi

Boshqalar (FSSC 22000, GAEP va h.k): 61 dan 65 taga – o‘shish kichik, lekin uzliksiz.

Yuqoridagi ma’lumotlardan shuni ko‘rish mumkinki, umumiy va asosiy xalqaro standartlar (ISO, Global G.A.P.)ga murojaat va talab tendensiyasi yuqori. Bu jarayon iqtisodiyotda eksportga yo‘naltirilgan, sifatli mahsulot ishlab chiqaruvchilar ulushi ortayotganini ilmiy asoslashga imkon beradi.

O‘shish sur‘ati har bir segment uchun farq qiladi, organik va Halal yo‘nalishlarda o‘shish layoqati pastroq, ISO va Global G.A.P.da esa izchil va barqarordir.

Sertifikatlashgan subyektlar sonining o‘shishi milliy iqtisodiy siyosat, xalqaro talablar va iste’molchilarning ochiqligi ortayotgani bilan izohlanadi. Bu raqobatbardosh eksport hamda mahalliy bozorni sifatli mahsulot bilan ta’minlash bo‘yicha iqtisodiy va institutsional islohotlarning natijasidir.

O‘zbekistonda mahsulot va xizmatlar sifatini oshirish, chet ellik investitsiyalar uchun ochiqlik, eksport qiluvchi ishlab chiqaruvchilarni rag‘batlantirish bo‘yicha davlat siyosati kuchaygani, mahalliy va xalqaro auditoriyaga yo‘naltirilgan standartlash ko‘lamining kengayganini ko‘rishimiz mumkin.

2024-yilda esa 13,5 ming ga maydonda aholi uchun xavfsiz, sifati yuqori bo‘lgan organik mahsulotlar, jumladan, 8,2 ming ga paxta, 2 ming ga g‘alla, 2,2 ming ga meva-sabzavot va 1,1 ming ga dorivor (kovul) ekinlari yetishtirilib, ulardan jami 33,3 ming tonna (o‘tgan yilga qaraganda 2 ming tonnaga ko‘p) mahsulot yig‘ishtirib olindi.

Bundan tashqari, Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlarda 16 ta hudud jami 6,3 ming ga, shu jumladan: 3,6 ming ga uzum, 2,1 ming ga meva, 423 ga sabzavot va 176 ga kartoshka maydonlari organik meva-sabzavot yetishtirish uchun ixtisoslashtirilgan bo‘lib, mazkur maydonlar bugungi kunda “o‘tish” davrini o‘tkazmoqda.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorining shakllanishi agrar islohotlar, mulkchilikning turli shakllarining rivojlanishi va bozor munosabatlarining chuqurlashuvi bilan chambarchas bog‘liq. Maqbul yoki barqaror qishloq xo‘jaligi bozori samarali ishlab chiqarish, ekologik muvozanat va ijtimoiy barqarorlik tamoyillariga asoslanadi.

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlariga talab va taklif o‘rtasidagi muvozanat, narx mexanizmi orqali shakllanadi va bozor raqobatini kuchaytiradi.

O‘zbekiston agrar bozorida davlatning tartibga soluvchi siyosati eksport salohiyatini oshirish, oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash hamda mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan.

Maqbul qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozori ekologik toza va sertifikatlashgan mahsulotlar ishlab chiqadigan fermer xo‘jaliklari tarmog‘ining kengayishini talab etadi.

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib quyidagi takliflarni keltirish mumkin.

- Agrar ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish uchun xalqaro standartlarga (Global G.A.P., ISO, HALAL) mos ishlab chiqarish tizimini keng joriy etish uchun aholi, fermer va dehqon xo‘jaliklariga oddiy tilda reklama va tushuntirish ishlarini yo‘lga qo‘yish kerak.

- Organik va ekologik toza mahsulotlar bozorini rivojlantirish maqsadida davlat tomonidan soliq imtiyozlari va grant mexanizmlarini kuchaytirish lozim.
- Raqamli platformalar orqali qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorining shaffofligini ta‘minlash, fermer va iste‘molchi o‘rtasidagi vositachilarni ilmini oshirish zarur.
- Hududiy kooperatsiyalar va klaster tizimlari orqali ishlab chiqarish, qayta ishlash va eksport jarayonlarini yagona qiymat zanjirida birlashtirish maqsadga muvofiq.
- Agrar sohada ta‘lim va trening dasturlarini keng yo‘lga qo‘yish, zamonaviy bozor mexanizmlarini va marketing asoslarini chuqur o‘rganish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbek tilining izohli lug‘ati, 2020-yil nashri, 2-jild, 569-bet
2. <https://www.agro.uz/11-0091/>
3. Food and Agriculture Organization of the United Nations Nay Pyi Taw, 2023
4. <https://zcralliance.org/resources/item/good-agriculture-practices-for-safe-food-and-sustainable-agriculture-in-nepal-a-review/>
5. <https://www.scirp.org/%28S%28vtj3fa45qm1ean45vvffcz55%29%29/referen ce/referencespapers?referenceid=4085775>
6. Sparling, T. M., Rosenberg, I., Blakstad, M. M., & Webb, P. (2021). Understanding Pathways Between Agriculture, Food Systems, and Nutrition: An Evidence and Gap Map of Research Tools, Metrics, and Methods in the Last 10 Years.
7. <https://safetyculture.com/topics/good-agricultural-practicez>
8. [https://ncfreshproducesafety.ces.ncsu.edu/ncfreshproducesafety-good-agricultural-practices/#:~:text=Good%20Agricultural%20Practices%20\(GAPs\)%20are,the%20pr oduction%20and%20harvesting%20process.](https://ncfreshproducesafety.ces.ncsu.edu/ncfreshproducesafety-good-agricultural-practices/#:~:text=Good%20Agricultural%20Practices%20(GAPs)%20are,the%20pr oduction%20and%20harvesting%20process.)
9. Сикачева, О.Ю. (2020). *Органическое сельское хозяйство: регулирование рынка продукции*. Москва: Российский экономический университет им. Г.В. Плеханова, с. 35–38.
10. Balfour, E. B. (1943). The Living Soil. London: Faber & Faber.
11. Howard, A. (1947). The Soil and Health: A Study of Organic Agriculture. University Press.
12. International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM). Definition of Organic Agriculture. IFOAM – Organics International, Bonn, Germany, 2020, pp. 1–2. Retrieved from: <https://www.ifoam.bio/why-organic/organic-landmarks/definition-organic>
13. <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1797-organic-world-2025.pdf>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhah: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, noyabr, 11-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlararo standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**